

**Milena Georgieva**

(Bulgaria, Institute of Art Studies, Bulgarian Academy of Sciences)

**Blagovesta Ivanova. History of Art for Students in Architecture and Buildings Architecture and Urban Planning. Ciela Publishing House. Sofia, Vol. 1 – 2015, 192 p. Vol. 2 – 2017, 228 p. ISBN 978-954-28-1723-9; 978-954-28-2255-4**

*Abstract:* This two-volume history of art by Assoc. Prof. Blagovesta Ivanova is envisaged for students in architecture and construction. That is why, the first volume is focused on architecture, monumental art, as well as on the synthesis of arts and the relation between architecture and the applied arts.

The text strives to cover all major types, genres and famous authors, with the second volume focusing in particular on painting and sculpture – leading arts in more recent historical periods. The author proposes brief but precise definitions for the most used classifications of the types of arts, the basic techniques, the themes, genres and functions of artistic works, their authorship and school.

In constructing the historical narrative, the author uses a historical and chronological approach to the systematisation of the vast material. In addition, a supplementary CD provides some 2,400 colour images, chronological tables, charts and historical maps. The interactive functionality of this art history book cum textbook for students in architecture and construction is undoubtedly valuable and it really encourages a much wider audience to test its knowledge in finding out the right answers instead of reading it passively.

**Милена Георгиева**

(България, Институт за изследване на изкуствата, БАН)

**Благовеста Иванова. История на изкуството за студенти по архитектура и строителство и архитектура на сгради и съоръжения. Изд. Сиела. София, т. 1 – 2015, 192 с.; т. 2 – 2017, 228 с. ISBN 978-954-28-1723-9; 978-954-28-2255-4**

В специализираните книжарници кориците на два тома – *История на изкуството за студенти по архитектура и по строителство и архитектура на сгради и съоръжения*, от доц. д-р Благовеста Иванова привличат вниманието на изкушените в тази така приятна хуманитарна дисциплина. В първия том – от Праисторията до Ренесанса – прочутата

**Милена Георгиева**

порта на Ищар на корицата му (днес в Пергамон музей) ни въвежда в пет основни глави с множество подглави. В проблематиката на първия том са фокусирани зараждането и ранното развитие на европейската цивилизация. За втория том – от Италианския барок до Модернизма, който приключва с първата половина на XX век, е избрана за корица импресионистичната творба на Моне `Руанската катедрала`. Той добавя още 7 глави. Писането на обща история на изкуството (или по-точно на европейското изкуство!) е нелеко занимание, въпреки най-често компилативния му характер – у нас са познати в превод обаче ярките авторски истории на Кенет Кларк, Ернст Гомбрих, Михаил Алпатов, Х.У. Джансън и А. Джансън. Що се отнася до българските автори – този вид литература също е оскъдна. Началото поставя малката брошурка на художника Д.П. Даскалов (1910), а първите многотомни истории на световното изкуство публикуват художниците Антон Митов и Николай Райнов – преподаватели по съответния предмет в Рисувалното училище и Художествената академия (1896-1944). През времето на социализма единствено художникът Борис Колев е автор на подобна история (1961), специализирана за бъдещите архитекти. Напоследък световните истории на изкуството се радват на повече интерес от страна на български изследователи и преподаватели като Димитър Г. Димитров, Нина Христова, Даниела Чулова-Маркова, Добрин Добрев и др. Трябва да подчертая, че повечето са създадени на базата на четени лекции, т.е. имат приложен характер за нуждите на специализираните училища по изкуствата и особено за отделни висши училища, в които се преподават художествени дисциплини или архитектура. До ден днешен липсват истории на изкуството от български автори, написани за теоретични хуманитарни специалности, т.е. за обучението на изкуствоведи и културоведи. Намирам това за голям пропуск, но донякъде трудът на доц. Благовеста Иванова – изкуствовед и преподавател – успешно може да запълни тази празнина, макар също да е ориентиран основно към студентите по архитектура и по строителство. Ето защо неговият акцент в първия том е върху архитектурата, монументалното изкуство, синтеза на изкуствата, връзката на архитектурата с декоративно-приложните изкуства. Тяхната синкретичност от най-древни времена е несъмнена и авторката изтъква този факт много интересно в изложението си още при най-ранните цивилизации. Историята на Благовеста Иванова обаче надхвърля тази задача – текстът се стареа да отдели внимание на всички основни видове, жанрове и автори като акцентира във втори том именно върху живописата и скулптурата – водещи изкуства в по-късните исторически периоди. Нека отбележим трудността при създаването на такъв тип истории-учебници: ограничени като обем по разбираеми причини, те трябва да поднесат огромен материал от творби и автори, да разкажат кратко, но информативно, за историческата рамка, в която произведенията са създадени и за условията, които ги предпоставят, като се съобразят с различни авторитетни оценки, а също така да направят и един нелек подбор на най-знаковите, безспорни за нашето време шедьоври. Доц. Иванова е разрешила този проблем рационално – въпреки, че двата тома са наситени с черно-бели илюстрации, тя е приложила към всеки том дискове с цветни изображения, някои от тях заснети лично от нея при многобройните ѝ пътувания с научна цел. Така че най-любопытните студенти също са задоволени, ако проявят желание да обогатят още повече познанията си.

Нейната `История на изкуството` съчетава желанието да се проследят историческите процеси с необходимостта от приемлива периодизация, която да обоснове

генералните промени в перцепцията и особено в стила. Прави впечатление систематичността на изложението – авторката първо запознава читателя с основни понятия и категории в изкуството като дава подходящи примери, след това за всяка голяма епоха в изкуството накратко представя социално-политическите условия, запознава ни с основните стилове, националните особености, авторите и произведенията им. Също така тя използва непрекъснато сравнителен подход – сравнява и онагледява изкуството в различни региони на Древността и Средновековието или изкуството на зараждащите се нации през призмата на все по-разоряващите се общи стилове и направления, сравнява различни исторически периоди или художници с коренно противоположни естетически възгледи като изисква същото от студентите в разнообразно зададените към тях въпроси след всяка глава. Изобщо в процеса на сравнение се открояват добре профилите на автори, стилове, периоди, епохи. А това дава основа за по-нататъшни прониквания в тъканта на изкуството, в неговата идеологическа същност и значение. Кратки, но точни дефиниции присъстват за най-употребяваните класификации на видовете изкуства, основните техники, тематиката, жанровете, функционалността на художествената творба, авторството, школата. Като цяло обаче, в структурата на историческия разказ е използван основно историко-хронологическият подход за систематизацията на огромния материал. Б. Иванова специално включва и изкуството на Византия, смятайки го за неотделима част от европейското изкуство. В някои от темите тя умело вмъква за сравнение и български примери като рисунките в пещерата Магурата и стенописите от Боянската църква. На места разказът е разнообразен, дори леко усложнен с малки, но много интересни тематични разработки – напр. за прехода между антично към християнско изкуство чрез специфичната символика или за разликите в римската и раннохристиянската мозайка, за приликите между Византия и романското изкуство и т.н. Като ерудиран автор, на доц. Иванова често ѝ се налага да запознае читателя с някои митове, ритуали и култове, да задълбочи анализа си при по-сложни творби, за да бъдат разбрани правилно (напр. *In Arcadia ego* от Пусен или *Болярката Морозова* от Суриков и др.).

Във втория том акцентът е поставен върху изкуството на Барока, реалистичните тенденции през XVII в. и класицизма като тяхна алтернатива, за сметка на някои пропуснати модернистични движения през XX в. Много внимателно е разгледан именно процесът на непрекъснати трансформации на класицизма през цели три века, както и връзката му с дворцовото изкуство и държавността, особено във Франция, достигнало до интернационализирането на стила в цяла Европа. Силната персонализация на големия разказ чрез разказите за отделни емблематични художници е подходяща тук, доколкото от Ренесанса насам изкуството се основава на техните лични открития, на приемствеността и противопоставянето на всяко ново художествено поколение. В глава 9 – Многоликият XIX век – е включена и Русия, обикновено пропуска в историите от класически западни историци на изкуството, което дава един източноевропейски поглед към общата история на изкуството. Присъствието на отделна лекция за дизайна и конструктивизма уплътнява представите на студентите по архитектура и строителство за предметната среда и нейната несъмнена, все по-важна роля, в съвременния живот. Езикът е стегнат, лаконичен на места, и без излишни реторични емоции успява да ни предаде най-същественото.

Много положително впечатление прави прагматиката на многобройните тестове, задачи и упражнения в края на всеки том, както и посочването на местонахождението и

техниката за всяка творба. Те имат за цел да развият логическата мисъл и визуалната памет на студентите, да ги накарат да мислят в сравнителен аспект върху художествените феномени като ги разпознават безпогрешно и контекстуализират по редица параметри. Дадени са и 12 теми за есета (курсови работи) върху материала със съответните изисквания към тях за описание, анализ, заключения и изводи. Този тренировъчен подход прави двутомния учебник жив, интересен, занимателен и много полезен. Като се прибави и основната библиография, с посочени ресурси и от интернет, заедно с показалците, включващи много разгърната тематична схема, става ясно, че този огромен труд има своето специално предназначение – максимално да улесни търсенето на конкретните единици в двутомния текст. Отделно в СД приложенията намираме 2400 цветни изображения, хронологически таблици, схеми и исторически карти (!). Интерактивната функционалност на учебника за студенти по архитектура и строителство е несъмнена и наистина увлича читателите да изпробват своите знания в намирането на правилните отговори, а не да го прочетат пасивно. Доц. Благовеста Иванова добре знае от многогодишната си практика със студентите, че упражнението е майка на знанието, но също така, че без знанието на историята, като натрупан минал опит, човек остава за цял живот непораснало дете, защото не се е слял с предходните поколения чрез спомена си за миналото. Тези думи на великия Цицерон, които са поставени за мото в началото на нейната `История на изкуството` са вдъхновили и нейния собствен прочит. И тъй като съвременето с всеки изминат ден се отдалечава и се превръща в спомен, пожелавам ѝ да напише следващия том от Историята на изкуството.